

KÉT NORVÉG KÖLTŐ

ROLF JACOBSEN

„Az egyetlen modern költő, akit a norvég irodalom 1940 előtt fölmutatott”, írja róla Hans Magnus Enzensberger ismert nyugatnémet költő a Suhrkamp kiadó gondozásában megjelent kitűnő *Museum der modernen Poesie* c. antológiában (Frankf. a. M., 1960), mely Babits Mihály, Illyés Gyula és József Attila több versét is tartalmazza. Jacobsen költői működése valóban teljes szakítást jelentett a norvég költészet korábbi tradícióival. Híressé vált első kötete óta (*Föld és vas*, 1933) a modern kor és civilizáció költőjeként ismerik. Erősen szociális tendenciájú verseiben kezdetben a nagyváros, a technika és a gépkorban élő magányos nagyvárosi ember állottak költői érdeklődésének homlokterében. Hangos, erőteljes optimizmus és frissesség jellemezték ezeket a verseket. Ezt a hangvételt azonban később valamifajta csöndesebb rezignáció váltotta mindinkább föl, s a gépi civilizáció egyoldalúságától egyre kifejezettebben fordult a természet, a hegyek, tavak, erdők világa felé, ebben keresve azt az egyensúlyozó erőt, amely harmonikussá tenné a mind hajszoltabbá váló emberi életet. — Rolf Jacobsen 1907-ben született Oslóban. 1960-ban neki ítélték oda a legfontosabb norvég irodalmi díjat, a Kritikusok díját.

A VÁROS METAFIZIKÁJA

A szennyvízlevezető rácsok alatt,
a nyirkos kőpincék alatt,
a hársfásor nedves gyökerei
és a parkok fűszőnyege alatt:

Telefonvezetékek idegláza.
Gázvezetékek ásfító ere.
És szennyacsatornák.

Kelet felhőkig érő emberalpeseitől
a nyugati városrész virágoskertes villasoraiig
vasból és rézből verve láthatatlan
láncok kötnek mindannyiunkat össze.

Nem hallod a telefonszálak zümmögését.
 Nem hallod a gázcsövek beteg rekedtségét.
 Nem hallod a szennyecsatornában búzáló
 ürülék zuhogását.
 Dolgoznak lent a város vasból
 gyúrt belei.

Lángoló cipőtálpakon táncolsz a délelőtti
 aszfalton, melleden fehér
 selyemmel s újkabátosan a napban.

Főnt állasz valahol a fényben, s nézed:
 szűz angyalként hogyan lobog a cigaretta
 kék lelke gesztenyelomb közt az örök égnek.

ÁLLÓKÉP

Az utca szennyes rajzában, amelyben
 teherkocsi hátrál éppen egy házkapun be,
 újságpapír hever a járdán tavasz óta,
 a szennyvízcsatornában csikkek áznak,
 s ürülék díszeleg a házfal mellett —
 totyogva, mint vén kacsa, megfáradtan
 cókókójával előtűnik egy öregember.
 Lassan vonszolja lábát a nyitott
 garázsok mentén tova, a kipufogó-
 csövek füstje búzlik, mint az ammóniák,
 s a sarkon átfordul e kép hátoldalára:
 lépcsőház rossz szomorúság-szaga,
 sötét ágy, gázláng, függöny,
 mely lassan szűri át az ujjnyi fényt
 — ecet s epe, mit csillagok szánkhoz emelnek.

FÁK NEMASÁGA

Éjjel, mikor a zenekarok mind hazamennek,
 s a dobok is fáradtak már dobolni,
 az útmenti fák úgy magaslanak, mint
 a csönd kapui, roppant gyertyatartók
 a mindenség gótikus katedrálisában.
 Mint babákat, a sárga szaxofonokat
 rózsaszínű selyempárnákra rakják
 — autójtók csukódnak kurta kattanással,
 s taxik szaladnak tova délnek és keletnek —
 s a cintányért, amely olyan, mint
 nagyfülű játék elefánt, lekötözik,
 s elmegy a bohóc is haza,
 s a kalcium-mosolyú énekes,

s Klarissza striptease-táncosnő is hazamegy,
 hogy levetkezze kiürült szívét,
 lehunyja szemét minden cigarettacsonk,
 s az éjszaka tábláján hangtalan
 kéz által letörlődik minden,
 hogy fölerősödjék a fák nagy némasága.

— — —
 És hazatér aludni a világon
 minden zörej,
 elfáradnak a színek színesedni,
 s ellillannak előlünk észrevétlen,
 s letörlődnek mindent a puha törlőrongyok,
 ezüstös, porfinom eső
 terül szét a parkok fölött,
 valószínűtlen világ, honnan egykor jöttünk,
 s melyben minden fa némasága megnő
 s előtör.

P A V A N E

Pavane, a különös pávatánc,
 melyet infánsnő Izabella táncolt
 Kasztíliai don Juan Fernandez úrral
 azon éjjel, midőn a halál hozzálépett,
 — holtápadtan, s érintve már a jég-ujjaktól,
 pávajelmezben, merev és bizarr
 léptekkel, szinte holtan, — az a tánc,
 melyet a spanyol királynő ott táncolt
 rémülettel s félig már megkövülten
 a brokátban, pompában, kihagyó
 szívvel is hűn az udvar-etikethez —
 az a tánc ez, melyet a tenger táncol
 a felhőkkel künt, e néma, kövült
 játék a páva-felhőkkel, a tenger
 brokát-nehéz sodrása a sivár
 egek felé, a vizek önemésztő,
 halálos tánca tompa zene mellett.

M I P E D I G É L Ū N K

Mi pedig
 szupermárketok által élünk, lökhajtásos
 repülőgépek kondenzcsíkjai alatt
 május aranylő hónapjában,
 s füsttől fátyolozott nagyvárosokban élünk,
 s élünk karburátorok hörgése és autójátók
 csápkodásai közepette.
 Az arany század

TV-estjei által élünk,
 aszfalton, képeslapokból és binzinkutaknál.
 Élünk csak a statisztikákban
 s az anyakönyvi számokban választási évben.
 Élünk virággal ablakunkban,
 mindennek ellenére élünk
 hidrogénbombák, nukleáris és kémiai
 pusztítószeres fenyegetése közepette,
 álmatlanul élünk
 egymás mellett az éhezőkkel, kik
 milliószámra halnak-hullnak, fáradtsággal
 gondolatunkban élünk, egyre
 élünk, mágikus
 megmagyarázhatatlansággal élünk
 élünk
 egy csillagon.

SIMEN SKJÖNSBERG

1920-ban született Öyerben. Egyetemi tanulmányai után újságírói pályára lépett. 1959-től a Dagbladet c. oslói lap kulturális szerkesztője. Egyetemi éveit rendszeresen jelennek meg írásai skandináv folyóiratokban. Költőként aránylag későn, 1965-ben jelentkezett először az *Idegenekké váltunk* című kötettel, melyet 1967-ben az *Utazók napja*, 1969-ben pedig a *Költözködés* követett. Skjönsberg az intellektuális költőtípushoz tartozik, s alkotásaiban nagy szerep jut a gondolatiságnak. Legtöbbnyire az élet értelmetlenné, üressé válása s a modern ember elszigetelődése, elidegenedése foglalkoztatja.

S Z E P T E M B E R

Ideje, hogy saját arcunkba nézzünk.
 Ideje, hogy ujjunk keményebben markolja
 körül az ablakpárkányt, szédületben
 a magas ég alatt. Az estek
 korábban jönnek, s reggelente
 a pázsit mind puhább, az erdő színskálája
 mind hevesebb. Már itt az őszi csillag-évad.

Ideje a válaszádságnak.
 Ideje, hogy észleld a változást, a
 percek könnyörtelenségét; hisz *másra* válva
 hagyjuk el őket egyre. Fölidézzük
 a nyár zavaros-zagyva álmát
 az öröklétről, miközben a lomb már
 hullik, s gyűjtik be a gyümölcsöt.

Ideje, hogy megbátorodjunk.
Ki kérdezni mer, az tud válaszolni.
A hűség, mondjuk, mivelhogy nem merünk
igazak lenni. A menekülés
ideje lett ez, bemenekszünk
rejtekhelyünkre, hogy ne halljuk.
visszhangját a titkos tudásnak.

OKTÓBERI TENGERPART

Viharok szájában rothadt fűszálak.
Magas fák hanyatlanak le.
A vér eső gyanánt zuhog a testben,
de semminek nem oldja ki nyomát.

A ház. Ének csalogatott
ki ide minket egy esten,
a móló úgy nyúlt kifelé a fjordra,
mintha a part öltötte volna ki a nyelvét.

A szürkületi fekete víznél
a játék hajók kikötöttek,
de sose utazunk hiába,
összehívjuk most barátainkat,
s megtartjuk a beszámolót:
a vég mindig kezdet,
fölmentést nem kap senki.
Máris mává lett a holnap.

IDEGEN VÁROS SZÁLLODÁJÁBAN

Kit zárnak magukba e falak?
Nincs lépcső már,
nincs folyosó,
az ajtó bezárult minden volt mögött,
most egyedül vagy,
most csak te vagy.

Te?

Visszhangtalanul hátat fordít
minden e szobában,
a lépteket elnyeli a szőnyeg,
némák a krómozott csapok,
a székek, az asztal,
nincsen bizonyosság.

(Az otthontalanok
a bárban gyűlnek össze
a zongora ijedt billentyűi körül,
egymás arcába világítanak,
hogy önmagukat lássák,
megrezzenő kézzel érintik meg a széket,
amelyen tegnap ültek.)

Lámpát gyújtasz a tükör fölött,
arcmásod keresed
s látod
a tükör üres.

Norvégból fordította Sulyok Vince